

Broj: 03-45.1-28-939-1/19
Istočno Sarajevo, 23.7.2019. godine

Na osnovu člana 61. stav 2. Zakona o upravi („Službeni glasnik BiH”, br. 32/02, 102/09 i 72/17), člana 9. stav 2. Zakona o osnivanju Instituta za standardizaciju Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH”, broj 44/04), a u vezi s tačkom 4.2.21 BAS poslovnika o radu stručnih tijela Instituta, i prijedloga poslovnog plana prihvaćenog na 53. sjednici BAS/TC 2, održanoj 17.06.2019 godine, direktor Instituta za standardizaciju Bosne i Hercegovine odobrava:

POSLOVNI PLAN BAS/TC 2 *Zavarivanje i srodni postupci*

1. Uvod

Predmet rada Tehničkog komiteta BAS/TC 2, *Zavarivanje i srodni postupci* (u daljnjem tekstu: BAS/TC 2 obuhvata standardizaciju u oblasti pripreme i utvrđivanje bosanskohercegovačkih (BAS) standarda, preuzimanje međunarodnih i evropskih standarda i revizija postojećih važećih standarda na polju zavarivanja i srodnih postupaka, te standarda za izradu, instaliranje, ispitivanje, upotrebu i sigurnost elektro opreme za elektro zavarivanje

BAS/TC 2 prati rad sljedećih korespondentnih komiteta:

- CEN/TC 121, *Zavarivanje i srodni postupci*
- CLC/TC 26A, *Oprema za elektrolučno zavarivanje*
- CLC/TC 26B, *Elektrootporno zavarivanje*
- ISO/TC 44, *Zavarivanje i srodni postupci*
- IEC/TC 26, *Elektro zavarivanje*
- IIW, Međunarodni Institut za zavarivanje

BAS/TC 2 je formiran Rješenjem direktora Instituta za standarde, mjeriteljstvo i intelektualno vlasništvo Bosne i Hercegovine o formiranju Tehničkog komiteta br. 02/96-289 od 21.02.2019. godine. Trenutno je aktuelno Rješenje o promjenama u Tehničkom komitetu BAS/TC 2 br. 03-45.1-28-751-1/18 od 25.05.2018. godine.

Tehnički komitet BAS/TC 2 je formiran radi:

- analize potreba i pripreme prijedloga za preuzimanje međunarodnih i evropskih standarda;
- razmatranja inicijativa i utvrđivanja programa i planova rada u području djelovanja;
- razmatranja i utvrđivanja metoda rada i aktivnosti na izvršavanju planova rada TC-a;
- osnivanja radnih grupa (WG) i *ad hoc* grupa (AG) te definiranja njihovih područja rada i zadataka;
- usklađivanja planova rada WG-a;
- pripremanja i utvrđivanja nacrti i prijedloga BAS standarda;
- razmatranja mišljenja, primjedbi i prijedloga dobijenih u toku javne rasprave;

-
- pripremanja i prezentiranja stručnih mišljenja odgovarajućim tijelima međunarodnih i evropskih organizacija za standardizaciju u skladu s procedurom pripreme međunarodnih i evropskih standarda, te korištenja drugih mogućnosti uključivanja u njihov rad;
 - saradnje s drugim tehničkim komitetima i subjektima koji se bave aktivnostima u vezi sa standardizacijom.

Takođe, za predmete standardizacije iz oblasti rada BAS/TC 2 za koje ne postoje evropski standardi i drugi standardizacijski dokumenti, BAS/TC 2 može da donese odluku o preuzimanju međunarodnih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata, a ako oni ne postoje, može da donese odluku o preuzimanju nacionalnih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata drugih zemalja, s kojima Institut ima potpisan ugovor, kao i o izradi izvornih BAS standarda.

2. Poslovno okruženje

2.1 Opšte

Ekonomska, tehnička, zakonodavna i/ili međunarodna dinamika opisuje radno okruženje proizvoda, materijala i usluga koji se odnose na područje rada ovog tehničkog komiteta i imaju značajan uticaj na sprovođenje i upotrebu standarda.

Tehnički komitet BAS/TC 2 je odgovoran za standardizaciju u oblasti metalnih materijala i srodnih postupaka, uključujući tehnička i mehanička spajanja. Zavarivanje uključuje tvrdo i meko lemljenje.

2.2 Kvantitativni pokazatelji poslovnog okruženja

Sljedeći kvantitativni pokazatelji poslovnog okruženja su:

- zavarivanje i primjena postupka zavarivanja se široko primjenjuje kod spajanja metalnih materijala. Veliki broj gotovih proizvoda od metala, kao i konstrukcija imaju bar jedan zavareni spoj;
- karakteristike materijala gotovih zavarenih spojeva ne mogu se odrediti samo pomoću ispitivanja bez razaranja na gotovim proizvodima; već se za zavarivanje primjenjuje specifičan sistem osiguranja kvaliteta, koji je neophodno implementirati od faze projektovanja, pa sve do proizvodnje; a sve u skladu sa važećom serijom standarda BAS EN ISO 3834;
- prema BAS EN ISO 3834 (dio 2, 3 ili 4) izvodi se certifikacija firmi koje koriste zavarivanje za proizvodnju (prefabrikaciju i/ili montažu); što je konačno i zahtjev koji slijedi iz standarda proizvoda (npr. oprema pod pritiskom);
- BAS/TC 2 ima primarni cilj usvajanja svih evropskih standarda iz oblasti zavarivanja i srodnih postupaka, kao i povlačenje svih konfliktnih nacionalnih standarda, čime doprinosi promociji slobodnog evropskog tržišta;
- Evropski standardi treba da podrže primjenu evropskih direktiva, odnosno tehničkih pravilnika u bosansko hercegovačko zakonodavstvo;
- U Bosni i Hercegovini ima preko 50 proizvodnih firmi, koji izrađuju različite zavarene proizvode; a koje su certificirane prema BAS EN ISO 3834; uključujući i seriju standarda / certifikaciju prema BAS EN 1090 (za čelične i aluminijske konstrukcije);
- Nezvanične procjene su da u Bosni i Hercegovini ima cca. 5.000 zavarivača; a da je njih cca. 1.500 godišnje certificira (provjerava stručna osposobljenost) u različitim ispitnim tijelima (domaće i strane institucije); pri čemu značajan broj zavarivača poslove obavljaju i u brojnim EU zemljama;
- Trenutno nema preciznijih podataka o obimu proizvodnje i količini osnovnih i dodatnih materijala koje se uvoze u Bosnu i Hercegovinu, za izradu raznolikih zavarenih proizvoda; postoje podaci da pojedine firme imaju promet od cca. 200-300 tona čeličnih zavarenih proizvoda na mjesec;
- Obzirom da je vidan napredak u primjeni, kod određenog broja firmi, i standarda i specifikacija iz domena američkih standarda; preporučuje se usvajanje specifičnih standarda iz oblasti industrije gasa i nafte (ASME, API).

2.3 Zahtjevi tržišta

Rast metalne industrije kao i razvoj tehnike i tehnologije zavarivanja u pogledu opreme, obučenosti kadra, razvoja novih kvaliteta osnovnih materijala kao i razvoja dodatnih materijala za zavarivanje, koji su našli primjenu kod izrade proizvoda i konstrukcija u zavarenoj izvedbi su jasan pokazatelj potrebe za što kvalitetnijim zavarivanjem.

Najistaknutija potreba tržišta Bosne i Hercegovine, kao što je to slučaj i u cijelom svijetu i EU; je potreba za osposobljeni kadrom; najviše za zavarivačima, a potom i za instruktorima, tehnolozima, inženjerima i inspektorima.

Procjene EU su da u narednih 5-10 godina treba cca. 200.000 ovih kadrova.

Za Bosnu i Hercegovinu, na žalost nema ovih konkretnih podataka; ali grubo bi se moglo procijeniti na oko 2.000 zavarivača te 150 tehnologa i inženjera; te 50 inspektora.

2.4 Aspekti zaštite okoline

Izvođenje zavarivačkih radova, posebno u proizvodnji i montaži zavarenih sklopova i reparaturnim radovima spada u najteže poslove zbog pratećih pojava kao što su dimni gasovi, povišena temperatura, zračenja električnog luka, kao i rad u skućenim prostorima i slično te mira biti poseban akcenat dat na zaštitu ljudi i okoline.

U suštini, samo proizvodno zavarivanje nema veliki uticaj na okolinu; izuzev direktno na zdravlje zavarivača i pomoćnog osoblja.

Većina firmi u Bosni i Hercegovini ima razrađene sisteme prevencije gomilanja neophodnog otpada, u okviru zavarivačke proizvodnje, bilo u obliku osnovnih ili dodatnih materijala; kao i ostalih potrošnih materijala.

Također jedan značajan broj proizvodnih firmi je certificirana i prema BAS EN ISO 14001.

3. Očekivane koristi od rada BAS/TC 2

Osnovne koristi koje se očekuju od rada BAS/TC 2 jesu sljedeće:

- donošenje BAS standarda koji su identični s evropskim i/ili međunarodnim standardima, čime se obezbjeđuje efikasan način za provjeru ispunjenosti uslova utvrđenih zakonima i/ili propisima donijetih na međunarodnom, regionalnom ili nacionalnom nivou;
- pružanje podrške nadležnim ministarstvima i drugim tijelima državne uprave u aktivnostima koje se odnose na usklađivanje propisa s evropskom regulativom, obezbjeđivanjem BAS standarda usklađenih s evropskim i/ili međunarodnim standardima;
- zaštita potrošača;
- uklanjanje prepreka u trgovini;
- predstavljanje i zastupanje interesa BiH u postupku donošenja evropskih i međunarodnih standarda.

4. Zainteresovane strane

Sve zainteresovane strane u BiH su pozvane da učestvuju u radu ovog tehničkog komiteta, uz osiguranje ravnopravnog učešća i zastupljenosti svih interesnih grupa. Moguće je i učešće u statusu posmatrača, pod određenim uslovima koji su utvrđeni Internim pravilima Instituta za standardizaciju BiH. Sve zainteresovane strane mogu da predlože usvajanje određenih standarda.

Zadatak ovog tehničkog komiteta je da u narednom periodu u svoj rad uključi što je moguće veći broj zainteresovanih strana.

5. Ciljevi i strategije za njihovo ostvarivanje

5.1 Ciljevi

- Usvajanje standarda iz oblasti 2 u skladu s Internim pravilima za standardizaciju Instituta;
- Usklađivanje nacionalnih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata s evropskim i/ili međunarodnim standardima i drugim standardizacijskim dokumentima;
- Preispitivanje svih BAS standarda u roku od pet godina od njihovog objavljivanja i donošenje odluke o povlačenju onih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata koji imaju isto područje primjene kao evropski ili međunarodni standardi ili drugi standardizacijski dokumenti;
- Zastupanje interesa BiH u oblasti rada tehničkog komiteta pred odgovarajućim evropskim i međunarodnim komitetima za standardizaciju kroz učestvovanje bosanskohercegovačkih stručnjaka u radu navedenih tehničkih komiteta;
- Primjena osnovnih principa standardizacije;
- Promovisanje interesa Instituta za standardizaciju BiH;
- Odgovor na zahtjeve zainteresovanih strana.

5.2 Strategija za ostvarivanje ciljeva

Ostvarivanje ciljeva BAS/TC 2 zasniva se na definisanju prioriteta rada, a to su:

- Praćenje rada korespondentnih komiteta i preuzimanje novih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata;
- Povećanje broja bosanskohercegovačkih stručnjaka u radu navedenih korespondentnih komiteta;
- Prevođenje što većeg broja standarda na jedan od službenih jezika u BiH;
- Povećanje broja zainteresovanih strana koje će učestvovati u radu BAS/TC 2;
- Sprovođenje periodičnih sistematskih pregleda i preispitivanja svih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata koje je pripremio BAS/TC 2, kako bi se obezbijedila validacija primjene za sve zainteresovane strane koje koriste ove standarde;
- Revidiranje tekstova povučenih BAS standarda objavljenih na jednom od službenih jezika u BiH u skladu s novim izdanjima evropskih ili međunarodnih standarda, kako bi se održao ili povećao broj objavljenih BAS standarda nastalih preuzimanjem evropskih i/ili međunarodnih standarda na jednom od službenih jezika u BiH;
- Informisanje članova BAS/TC 2 o revidiranim Internim pravilima za standardizaciju Instituta.

6. Faktori koji mogu uticati na ispunjenje i implementaciju programa rada

- Nedovoljno učešće domaćih stručnjaka u donošenju BAS standarda;
- Nezainteresovanost stručne javnosti za učešće u javnoj raspravi i dostavljanje primjedbi i prijedloga u vezi s nacrtima BAS standarda koji se stavljaju na javnu raspravu;
- Nedostatak finansijskih sredstava koji onemogućava obezbjeđenje odgovarajućih prevoda i upućuje na preuzimanje standarda metodom proglašavanja/korica, što umanjuje kredibilitet ovih standarda u poslovnom okruženju;
- Neblagovremeno dostavljanje prijedloga zainteresovanih strana za donošenje BAS standarda pri izradi plana rada BAS/TC 2;
- Nedovoljno pridavanje značaja radu članova BAS/TC 2 i njihova opterećenost poslovima u matičnim organizacijama koje su ih delegirale, što može da dovede do nedovoljnog učešća članova BAS/TC 2 na sjednicama, a samim tim i do odstupanja od plana usvajanja standarda.
- Nepostojanje prevoda odgovarajućih BAS standarda na jednom od službenih jezika u BiH iziskuje dodatne napore i sredstva koji su van oblasti rada BAS/TC 2 i Instituta.

7. Plan aktivnosti

Aktivnosti BAS/TC 2 usklađene su s planovima rada tehničkog komiteta kroz:

- planove pripremanja, donošenja i objavljivanja BAS standarda i drugih standardizacijskih dokumenata u navedenoj oblasti rada, u skladu s Internim pravilima za standardizaciju Instituta;
- obezbjeđivanje usaglašenosti BAS standarda i drugih standardizacijskih dokumenata s evropskim i međunarodnim standardima u navedenoj oblasti rada;
- učestvovanje u izradi i preispitivanju standarda i drugih standardizacijskih dokumenata koje donose evropske¹ i međunarodne organizacije za standardizaciju u navedenoj oblasti rada; poput ASME / ASTM / API i slično.
- druge aktivnosti koje predloži Savjet za standardizaciju BiH;
- druge aktivnosti na prijedlog zainteresovanih strana.

Dostavljeno: 1. Sekretarijatu BAS/TC 2
2. a/a.

DIREKTOR

.....
Aleksandar Cincar

¹ Sa glasanjem o razvoju evropskih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata započeti će se kada Institut postane punopravni član CEN-a i CENELEC-a